

Position paper Toekomst van de diergeneeskundige zorg: liever leren dan sanctioneren

Rondetafelgesprek Commissie Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, 25 september 2025

Iaira Boissevain, advocaat sanctierecht/praktisch dierenrecht, docent veterinaire recht, promovenda veterinaire tuchtrecht

Historisch perspectief

De afgelopen decennia hebben we te weinig aandacht gehad voor de razendsnelle ontwikkelingen in de diergeneeskunde. Het niveau was altijd al hoog; de laatste jaren worden enorme stappen gezet in technische mogelijkheden voor onderzoek, diagnostiek en behandeling, inrichting, bedrijfsvoering, spoed- en 24-uurszorg. Dierenziekenhuizen waar iedere dag en iedere nacht (!) dierenartsen, specialisten en paraveterinair aan het werk zijn om intensieve zorg te kunnen leveren, zijn in bijna alle windstreken van Nederland aanwezig. MRI-apparaten en andere geavanceerde apparatuur staan allang niet meer alleen in "Utrecht". Heel veel aandoeningen die tien jaar geleden onherroepelijk fataal waren zijn nu behandelbaar.

Wat we te weinig zagen aankomen, is dat niet alleen de technische mogelijkheden veranderden, maar het gehele diergeneeskundige landschap. Meer en hogere eisen aan het vak, meer vrouwen, meer (gewenste en wenselijke) balans tussen werk en privéleven, minder bereidheid om voor een appel en een ei moeizame avond- en weekenddiensten te doen, en buurtpraktijken die niet meer konden of wilden tobben met torenhoge kosten, doorlopende overuren en niet betaalde rekeningen. Tegelijk wil de eigenaar juist meer zorg, en volop gebruik maken van de technische mogelijkheden die er zijn.

Wet en praktijk

Maatschappij en overheid zagen dat niet aankomen en konden het niet bijbenen. Het aantal diergeneeskundestudenten steeg ietsje maar niet voldoende om in de groeiende vraag te voorzien en de uitstroom te vullen. De prijzen stegen naar een niveau dat meer in verhouding is met de geboden zorg en mogelijkheden maar veroorzaakt publieksweerstand. Verwijzing naar een specialist of dierenziekenhuis is geen uitzondering, maar leidt wel tot een capaciteitsvraagstuk. Waar kan het dier wat zorg nodig heeft terecht? Waar is de overkoepelende visie op verandering en de praktische aanpak daarvan?

De Wet veranderde niet mee met de praktijk. De mogelijkheden van de diergeneeskunde groeien zo hard dat nascholing onmisbaar is, maar dat is niet verplicht. Wie dertig jaar iets anders gaat doen kan daarna zo weer in de garage een praktijk openen. Scholing is niet af te dwingen, werkverdeling en diensten zijn niet geregeld, dierenartsen worden teveel aan hun lot overgelaten. Als dat niet goed gaat krijgt de dierenarts de sancties op het bord. Dat veroorzaakt onzekerheid en stress, en soms zelfs onnodige uitstroom en dat is zonde.

Open norm heeft ook nadelen

In 1993 was de wettelijke instructie: U moet veterinaire zorgvuldig handelen, en als u dat niet doet vindt het Veterinair Tuchtcollege daar na een eventuele klacht iets van. In 2025 is daar niets in veranderd. Dat zorgt ervoor dat enerzijds de dierenarts zelf maar oplossingen moet verzinnen voor allerlei praktijkproblemen, en zich anderzijds gedwongen voelt tot defensief werken om de onvoorspelbare tuchtzaak te vermijden. Hoe moet ik een patiënt verwijzen als de verwijzingskliniek vol zit? Mag ik een dier opnemen in de kliniek als ik er zelf niet de hele nacht ben? Word ik meteen berispt als ik mijn advies niet tot op de komma nauwkeurig in de kaart zet? Hoeveel zorg moet ik het dier bieden als de eigenaar agressief is, niet wil betalen en zelf ook aantoonbaar tekort schiet in zorgplicht? Mag ik voor het dier kiezen in plaats van voor de eigenaar? De dreiging van een klacht door de klachtambtenaar draagt daar nog aan bij. Je behandelt het zwaar ontstoken gebit van een verwilderde kat. Gezellig dagelijks een pilletje zit er niet in, dus in het belang van het dier kies je voor een shot antibiotica wat je maar een keer hoeft te geven. Hup, daar volgden de tuchtrechtelijke boetes. Bij andere tuchtzaken blijkt dat de NVWA streeft naar een beleidswijziging, en daartoe dan maar een dierenarts tuchtrechtelijk aanklaagt om dat standpunt kenbaar te maken.

Die wettelijke open norm en de tuchtrechtelijke toetsing zijn niet meegegroeid met de diergeneeskunde. Dat wringt. Iedere eigenaar die iets te mopperen heeft over de dierenarts, kan drempelloos een tuchtrechtelijke klacht indienen, net als welzijnsorganisaties en de klachtambtenaar. Tucht recht kan goed functioneren als aanvullend instrument voor toetsing en kwaliteitsbewaking binnen de beroepsgroep, daarom hebben we in de vrije beroepen ook die tuchtrechtelijke toetsing door vakgenoten. Bij bijna alle vormen van tucht recht is er echter een sprake van een drempel(tje) in de vorm van een griffierecht, en van een schifting door middel van een voorgesprek, voorzittersbeslissing, dekenadvies. Bij alle vrije beroepen zijn er normen en gedragscodes die richting geven aan de uitoefening van het vak. Behalve bij diergeneeskunde.

De dierenarts enerzijds stuurloos laten en anderzijds in een defensieve opstelling dwingen is niet de weg die past bij dit veeleisende en veelomvattende vak. Een – gedeeltelijk – open norm is bij een vrij beroep te verdedigen, maar juist vanwege de te lage klachtdrempel, de onzekere normen en oordelen wordt het tucht recht niet alleen een onnodige belasting van diergeneeskundige professionals, het tucht recht loopt daarmee het risico zelf te devalueren tot klaagkanaal. Ook dat is zonde. Tucht recht moet iets toevoegen, niet dwarszitten.

Aanbevelingen

Een goede wettelijke basis moet de diergeneeskundig professional steunen, niet in de weg zitten. Daarvoor hebben we betere normering nodig, meer scholing, een goede organisatiegraad, en een eerlijke beoordeling en toetsing, met leren en niet sanctioneren als doel. Sanctionering moet een eindstation zijn, geen startpunt. Het zou de overheid sieren om de diergeneeskunde juridisch en praktisch te steunen bij deze ontwikkelingen.

Aanbevelingen:

- Een beroepsorganisatie met meer zeggenschap en meer overheidssteun;
- Betere, duidelijke en breed gedragen beroepsnormen;
- Toetsing die is gericht op leren;
- Sanctioneren als eindstation, niet als startpunt.

Zonder diergeneeskunde geen dieren en zonder dieren zijn we als mensen nergens.